

Massivt standardverk om film

Peter Schepelern (redaktør), *Filmleksikon*. København: Gyldendal, 1244 sider.

Det kraftigt udvidede og opdaterede *Filmleksikon*, under ledelse af redaktør Peter Schepelern, er vist den største bog i hele mit bibliotek: den vejer et fire kilo og står knaldgul og monumental og ser lokkende ud med Audrey Hepburn på forsiden og Mads Mikkelsen på bagsiden, begge dog overstreget af store, gule bogstaver. Den er appetitvækkende sat op og er, som det plejer at hedde, rigt illustreret med, gætter jeg på, godt og vel 2500 fotos og filmstills.

Fridolf Rhudin och Ernst Rolf i filmen Styrman Karlssons flammor (1925). Bilden från Wikimedia Commons (CC BY-SA 3.0) är dock ursprungligen hämtad från "Boken om Ernst Rolf, skriven av vännerna" (Stockholm 1933).

I et hyperkort forord understreger Peter Schepelern, hvad et gammeldags bog-leksikon kan i forhold til internettets uendelige informationshav: det kan, påstår han, "give overblik og begrænse sig til det væsentligste." At *Filmleksikon* skulle give overblik kan jeg blive i tvivl om: når jeg bladrer rundt og f.eks. fanges af et flot opslag på side 766-767 står den danske skuespiller Ib Schønberg som overskrift på et opslag, mens man i et af de lidt længere opslag kan læse om "science fiction". Ib Schønbergopslaget er kortfattet i beskrivelsen af karrieren, men langstrakt når det gælder de utallige film, manden medvirkede i, mens "science fiction" imponerende nok defineres, med eksempler, på tilsvarende plads. Er det sammenstillingen af de to, der giver overblikket?: eller er det kortfattetheden i "science fiction", der skaber overblik? Hverken eller, for et leksikon har vel aldrig skulle skabe overblik? Et leksikon leverer præcis, kortfattet viden til sin læser ud fra et strikt systematisk ordenssystem, oftest alfabetet.

Om *Filmleksikon* holder sig til det væsentlige er jeg muligvis ikke den rette til at vurdere: men at det er et danskt leksikon, og dermed vægter den danske vinkel højt, kan man forvise sig om ved at konstatere at Linie 3 komikeren og skuespilleren Preben Kristensens opslag fylder lige så meget (eller lidt ville nogen måske mene) som manuskriptforfatteren

Charlie Kaufman, som har været medskaber af metacinematiske nyklassikere som *Adaptation* og *Being John Malkovich*. Væsentligheden er således biased, nationalt mod det danske (og også en vis vægtning af det nordiske), og så med en voldsom overrepræsentation, så vidt jeg kan bedømme, af engelsksproget film, hvilket dog nok er udtryk for den massive amerikanske populærkulturelle dominans, som det ville have været absurd at fornægte.

Som det fremgår er jeg usikker på, om *Filmleksikon* skaber overblik eller er baseret på et objektivt, indiskutabelt væsentlighedskriterium. Men min pointe er naturligvis, at et leksikon ikke kan eller skal skabe overblik, og at bede en redaktør om at udvælge og derefter retfærdiggøres stofvalg ud fra et *ikke*-væsentlighedskriterium er nok for meget forlangt. Det gør ikke *Filmleksikon* til et dårligt opslagsværk, tværtimod: artiklerne er i sagens natur kortfattede, men i næsten hver tekst tillader forfatterne sig heldigvis en blid sarkasme, en subjektiv værdidom eller en melankolsk konstatering. Om en amerikansk instruktør hedder det økonomisk at han var en ”flittig professionalist” (George Marshall), Alistair MacLeans bøger karakteriseres ganske simpelt som ”actionfyldte spændingsromaner om hårdtslående mænd på hemmelige missioner” og i bogens sidste opslag hedder det om Zentropas medejer Peter Aalbæk Jensen, at han er blevet verdenskendt i Danmark i kraft af sin ”festlige personlighed”. Alt det er godt sagt, og vidner generelt om en stil som er direkte, usnobbet, vidende og kun lige tilpas nørdet. Præcis som man kan ønske sig at et filmleksikon skal være.

Man kan jo også udsætte sådan et brugsværk for en anvendelighedstest, det vil sige bruge værket i stedet for at bladere i værket, og efter at have set *Diligencen*, som jeg vidste var instrueret af John Ford med en forholdsvis ung John Wayne i hovedrollen, gik jeg på jagt efter nyttig viden. Tre fine opslag gjorde mig klogere: portrætter af henholdsvis John Ford og John Wayne var nyttige, og en bestemmelse af ”western”, som indledningsvis bestemmes som en ”filmgenre, der med rødder i populære knaldromaner, wildwest-shows samt Coopers romaner og Remingtons malerier giver en fiktiv behandling af USA’s pionertid med hovedvægt på 1800-tallets nybyggerliv vest for Mississippi.” Så koncist begyndes der, og resten af artiklen giver også god og klar besked – sluttende med to sene eksempler på genren: *Brokeback Mountain* og *No Country for Old Men*: selvfølgelig, tænker man oplyst. Eksemplet her får mig faktisk til at trække (noget af) kritikken af overblik/væsentlighedskriteriet tilbage, for da jeg skulle *bruge* leksikonet til noget, løste det overbevisende sin opgave.

Men jeg er *også* yderst tilfreds med alt det, som redaktøren *ikke* nævner: at man forvirrer sig og lystigt fortaber sig i billederne (*så han sådan ud!, dårligt billede! – den scene husker jeg!*) og i teksternes ordnede, muligvis sammenhængende virvar, som (sorry Peter Schepelern) kan minde om internettets struktur, idet man kan slynges centrifugalt fra opslag til opslag på en totalt og stærkt uoverskuelig og meget fornøjelig måde. Og mens jeg med mine sansers og fornufts fulde brug ser nytten af og følger glæden ved at vide, hvad en ”operator” laver, hvordan et ”kamera” fungerer og hvad ”fantasy-film” er, samt hvornår

Mads Mikkelsen er født (men hvorfor med dato: er årstal ikke tilstrækkeligt?), nyder jeg også meget den tilsyneladende uvæsentlige og ikke-overbliksskabende detalje. F.eks. i opslaget ”Filmbyen” i Avedøre, hjemsted for filmselskabet Zentropa – hvori jeg får at vide at ”Hovedgaden hedder Filmbyen”.

Jørgen Bruhn